

30. rujna 2022.

broj 178 – 179

KU ZI S?! LIST ZA MLADEŽ

GYMNASIUM

4

TEMA

NOVA ŠKOLSKA GODINA

6

TEMA

O POLOŽAJU I POTREBAMA MLADIH

18

GLAZBA

UKLETI DUKAT

21

MODA

SVE U TEKSASU

FOTO MJESECA

Mladi na »Festivalu
bunjevački pisama«

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Trg cara Jovana Nenada 15/II

24000 Subotica

Za nakladnika: Ladislav Suknović

Urednik izdanja: Davor Bašić Palković

Zamjenica urednika: Kristina Ivković Ivandekić

Suradnici: Klara Dulić Ševčić, Andrea I. Darabašić, Ivan Benčik, Dejan Prčić

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,
Jelena Ademi

Fotografije: Ana Francisković, Pixabay

E-mail: kuzis07@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Rotografika d. o. o., Subotica

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog
tajništva za kulturu, javno informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama

Hrabro u nove pothvate!

Draga naša *Kužiš* družino,

drago nam je što smo ponovo skupa, da kroz nove tekstove, zanimljive informacije i novosti, zajedno koračamo ka svakom vašem izazovu, novini i poglavlju života. Nadamo se da ste se i vi uželjeli *Kužiša* i da ste se tijekom raspusta (za nekog duljeg, a za nekog kraćeg) lijepo provele i odmorili. Vjerujemo da su vaši mobiteli, kao i profili na društvenim mrežama, pretrpani fotografijama s putovanja, s neke dobre zabave i druženja ili s posla kog ste vrijedno obavljali tijekom ljeta.

Iako vam se možda čini da je raspust kratko trajao, vjerujem da su mnogi od vas čekali polazak u školu ili na fakultet jer taj dio godine uvijek ima svoje prednosti poput viđanja s cijelim odjelom nakon dužeg vremena; ponovnog susreta sa simpatijom iz škole; kupovine nove odjeće ili obuće za početak školske godine; prazne, lijepe, nove sveske; novih predmeta i činjenice da je školska godina tek počela pa da još uvijek ne morate mnogo učiti. Ipak, ukoliko želite manje brige kasnije – budite odgovorniji sada. O tome u ovom broju pišemo u tekstu *Nova školska godina – novi izazovi*.

Što se brucoša tiče – njima je najzanimljivije! Jedva čekamo da čujemo iskustva nekih od njih u sljedećem broju. Brucošima je zasigurno sada najteže, ali i najljepše. Dobijaju nove, uglavnom potpuno nepoznate, kolege i profesore, a promjena grada, ukoliko je i to u pitanju, predstavlja dodatni izazov. Ipak, iako je sve novo i nepoznato – za nekoliko mjeseci to će biti vaš drugi dom i bit će vam zasigurno ugodno i lijepo. Ali, naravno, treba to i dočekati. Iskoristite pozitivne strane društvenih mreža i povežite se s ljudima za koje znate da žive u tom mjestu ili koji su studirali vaš smjer i raspitajte se o svemu što vas interesira. Nikad se ne zna, možda vam upravo oni pokažu grad, poklone skripte zlata vrijedne, upoznaju s novim ljudima. Budite otvoreni, ljubazni i svoji i vremenom će sve doći na svoje mjesto. A o obvezama na fakultetu je rano pričati, a i vjerujemo da ćete se tom dijelu posebice posvetiti uz određenu dozu straha i panike, jer se radi o nečemu sasvim nepoznatom. Ne brinite – pojam *kolokvij* će vam uskoro biti veoma poznat.

U ovomjesečnom *Kužišu* saznat ćete više o događajima koji vas očekuju u narednom periodu, o planovima i aktivnostima Subotičkog oratorija koji je u rujnu napunio šest godina rada, zatim što je modni hit ove jeseni, kakve blokade i uvjerenja nosimo pri donošenju važnih odluka poput davanja otkaza, rezultate veoma zanimljivog istraživanja o mladima i još mnoge druge. Osim *Kužiša*, savjetujemo vam da čitate i knjige. Svakako da je ovaj i naredni period godine pravo vrijeme za tu važnu aktivnost, jer ćete većinu slobodnog vremena provesti ušuškani u toplom sa šalicom čaja u ruci (barem se svi nadamo toj vrsti aktivnosti). Osim toga, podsjećamo vas da će 65. Međunarodni beogradski sajam knjiga biti održan od 23. do 30. listopada ove godine.

Nadamo se da ćete uspjeti realizirati sve zamišljene planove i želimo vam sretan početak nove školske i studentske godine. Samo hrabro!

Nova školska godina — novi izazovi

izbjeci, kao i što to točno svaki od nastavnika naročito cijeni u znanju i ponašanju, a od čega se pretvara u ne baš tako ugodno stvorenje. Iako osmaše uvijek prati radost zbog skorog završetka osnovne škole, možda je ovo trenutak za kratko podsjećanje: nastojte uz zabavu i druženje koje vam toliko znače izdvojiti uvijek vrijeme za učenje i praćenje školskoga gradiva. Sigurno vam i roditelji i vaši nastavnici uveliko »skaču oko glave« sa završ-

nim ispitom i sigurno vam to ne godi i željeli biste ih sve »muteovati«. No, možda je bolja ideja da ne poslušate njih nego zapravo onaj svoj unutarnji glasić koji vam govori kako se ipak treba pripremiti za završni i uštedjeti sebi stres koji će se pojaviti u svibnju i lipnju.

Osim materinjeg jezika i matematike, trenutno je neizvjesno hoćete li polagati dosadašnji kombinirani test (fizika, kemija, biologija, povijest, geografija) ili ćete, prema najavama iz medija, sami birati jedan od predmeta te se za njega pripremati. U svakom slučaju, ne bi bilo loše od početka školske godine pojačano raditi materinji jezik i matematiku. Što to u praksi znači? Pozorno pratiti nastavu (ušteda vremena!), raditi domaću zadaću, dolaziti na dopunski i pripremnu nastavu. Dok ne bude novih zbirki za završni, nećete pogriješiti ukoliko uzmete neku od prethodnih godina i samostalno počnete raditi i uvježbavati zadatke. Ne mora to biti strašno naporno i dugotrajno. Ukoliko svaki dan izdvojite bar dvadeset minuta do pola sata za izradu nekoliko zadataka iz jedne od zbirki napredak ćete brzo uvidjeti i sami. Zato, samo hrabro u novu školsku godinu!

Odgovorni, ali i opušteni

Uživajte u ovoj posljednjoj godini u osnovnoj školi: nastojte biti i koncentrirani i opušteni. Kako to pomiriti u sebi? Pa, i nije toliko teško. Pokazati najprije sebi, a onda i roditeljima i nastavnicima kako ste odgovorniji i odrasliji nego ranije, a to će vama osobno donijeti i više mira i opuštenosti, pa i vremena za prijatelje. Oni su sada jedan od najvažnijih segmenata vašega života i nađite vremena za njih. Možda će doći

Još jedna školska godina je na svome početku. Povratak u školske klupe sa sobom uvijek nosi brojne izazove. Osim novog školskog gradiva, u školu pristiže nova generacija, pa i pojedinačni novi učenici. Netko je krenuo u peti razred i zamijenio učiteljicu brojnim nastavnicima, a netko drugi zamijenio je poznato okruženje osnovne čarima srednje škole, dok maturante tek čekaju velike promjene. Generaciju za generacijom čekaju uvijek isti, a za svakoga, novi izazovi.

Promjene kod petaša

Najprije bismo se obratili dragim petašima. Mnogi od njih su pomalo uplašeni pred svime što ih je snašlo. Prijelaz iz prvoga u drugi ciklus ne doživljava svatko isto; neki učenici se brzo prilagođavaju novoj sredini i drugačijoj organizaciji nastave, dok je za nekoga ovaj prijelaz nešto zahtjevniji.

Osim napuštanja učiteljice i upoznavanja s novim nastavnicima od kojih svaki ima svoje zahtjeve i poneko pravilo, za petaše je novost i kabinetska nastava. Možda je malo teže ispratiti sve informacije i upute, ali najbolje je sve zapisivati – od domaće zadaće do posebnih informacija vezanih uz organizaciju radnog dana. Petašima na prvome mjestu podršku mogu pružiti roditelji, ali i starija braća i sestre kojima je još svjež u sjećanju peti razred, kao i razrednici i drugi nastavnici.

Što čeka osmaše?

Kao ni petašima, nije lako ni osmašima. Oni su već iskusni u osnovnoj školi, naučili su pravila, i kako ih

trenutak kada će vam neki od vaših hobija ili slobodnih aktivnosti postati preteško ubaciti u gust raspored. Neka vas to ne brine. Ukoliko u nekom trenutku bude potrebno pojačati učenje, a smanjiti hobije, ni to ne mora biti zauvijek nego možda samo kroz par »kritičnih« mjeseci. Ostavite u svom rasporedu obaveznu fizičku aktivnost tijekom tjedna – od nje imate mnogo koristi.

Imajte na umu da onog trenutka kad položite završni ispit počinje i za vas ljetni raspust, i to jedan od najzujbudljivijih! Imate svoje staro društvo iz osnovne škole, možda poznajete i nekoga tko je upisao istu srednju školu kao i vi, te se već naziru i neka nova prijateljstva. No, da biste do toga raspusta stigli zadovoljni i veseli, treba biti odgovoran od početka.

Informiranje o srednjim školama

Ukoliko još niste odlučili koja srednja škola i koji obrazovni profil bi bio najbolji izbor za vas, dobra je vijest da imate još mnogo vremena. Uz organizirane posjete srednjim školama i predstavljanja, postoji mnogo toga što možete učiniti i sami. Ukoliko se u vašoj školi provodi profesionalna orijentacija, obvezno se prijavite. Kroz standardizirane testove vaši pedagozi i psiholozi mogu vas posavjetovati i pomoći vam u konačnoj odluci. Danas svaka srednja škola ima i svoje internet stranice na kojima se također možete detaljno informirati o svim obrazovnim profilima, a tu su i dragocjena iskustva starijih prijatelja koji već idu u neki od smjerova za koji ste zainteresirani. Ovo je jedna od prvih važnih odluka koju donosite gotovo samostalno, uz razgovore s roditeljima i nastavnicima, te joj pristupite s odgovornošću. Nek vas ne bude strah pitati i vašega razrednika ili razrednicu što bi vam savjetovali, jer su vas i oni dosta dobro upoznali tijekom četiri godine. Tragajte za informacijama, pitajte, raspitujte se, imate pravo dobiti sve potrebne

informacije. Malo izračunajte i svoj osnovnoškolski prosjek i bodove koje ćete na osnovu njega dobiti te i tu malo pojačajte, dok još imate priliku.

U vezi sa željenim smjerom u srednjoj školi najprije prikupite sve potrebne informacije: kakvi su predmeti, na čemu je naglasak, što se u određenome smjeru više traži, a što manje, kako izgleda praksa, jer ona čini velik dio školovanja u srednjim stručnim školama i na koncu – što možete raditi kada završite tu srednju školu ili za koji fakultet ćete nakon nje biti spremni.

Poticaj maturantima srednjih škola

Osim osmaša, na sličnom i još većem raskrižju nalaze se maturanti srednjih škola. Vi ste već iskusniji u biranju smjera svoje budućnosti, ali se sada pred vama nalazi jedan još važniji izbor. Sigurno već neko vrijeme razmišljate o ovome izboru i on vas ipak još više usmjerava prema vašem budućem zanimanju. Tijekom srednje škole možda ste se već i pronašli u nečemu što vas je i opredijelilo za dalji izbor. Ukoliko ste maturant gimnazije, izbor je možda i malo teži, ali ne i beznaadan. S obzirom na općenitiji tip obrazovanja pred vama su također brojne mogućnosti. Dobro se informirajte putem interneta, iskoristite otvorena vrata i pripreme koje se organiziraju na različitim fakultetima, povežite se sa studentima tog fakulteta koje poznajete od ranije, a čak i ako ih ne poznajete oni vam mogu biti najbolji izvor informacija. Iskoristite i mogućnost organiziranih priprema, ali se pripremajte i samostalno. Svakako, ne dajte da vas strah od pogreške drži u šaci. Imajte na umu da čak i ako na neki način pogriješite ili vam se do kraja prve godine studija ne svidi fakultet koji ste izabrali, to nije kraj poznatoga svijeta. Mnogo je važnije pronaći se u nečemu i ulagati napor u učenje onoga što volite i što vas interesira.

Klara Dulić Ševčić

5

Obrazovanje na hrvatskom jeziku

Oko 500 učenika u nastavi

U rujnu je započela još jedna školska godina. Kada je u pitanju školska nastava na hrvatskom jeziku (osnovne i srednje škole), u cjelovitoj nastavi ukupno je 468 učenika, što je u odnosu na prošlu godinu za 14 više.

Ove godine u školske klupe je sjela 21. generacija osnovaca koji se obrazuju na hrvatskom jeziku. Njih 17 upisalo je prve razrede u dvije osnovne škole: OŠ *Ivan Milutinović* – Subotica (7 učenika) i Mala Bosna (2 učenika), te OŠ *Matko Vuković* (8 učenika) u Subotici. Kada su u pitanju srednjoškolci, nastava se pohađa u tri škole u Subotici. Glede novih odjela, Srednju medicinsku školu – smjer fizioterapeut upi-

salo je 30 učenika, Politehničku školu – smjer fotograf njih 22, dok je u prvi razred Gimnazije *Svetozar Marković* – opći smjer upisano šestero učenika.

Za nastavu na hrvatskom jeziku odlučili su se i mališani iz Sonte i Monošture, njih petero, koji će učiti tamburu u područnoj Glazbenoj školi *Petar Konjović* iz Sombora.

Kao i ranijih godina, postoji i mogućnost pohađanja izbornog predmeta – Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture koji se izučava u Tavankutu, Žedniku, Đurđinu, Srijemskoj Mitrovici, Sotu, Somboru, Sonti, Plavni, Vajskoj, Monoštoru, Beregu.

K. U.

O položaju i potrebama mladih

**57% mladih ne zarađuje; 72% mladih smatra da izbori u Srbiji nisu fer i poštjeni;
49% mladih želi odseliti iz Srbije – neki su od rezultata istraživanja**

6

Na Međunarodni dan mladih (12. kolovoza) Krovna organizacija mladih Srbije (KOMS) objavljuje Alternativno izvješće o položaju i potrebama mladih u našoj zemlji. Tako je bilo i ove godine.

Istraživanje je provedeno u periodu od svibnja do srpnja 2022. godine i obuhvatilo je desk analizu, online upitnik za mlade (kvantitativno istraživanje) i intervju (kvalitativno istraživanje pojedinih tema). Teme koje su u Alternativnom izvješću obrađene odnose se na normativni i institucionalni okvir koji reguliraju prava mladih, političku participaciju i odnos političkih subjekata prema mladima, vrijednosti mladih, medije, društvene mreže i aplikacije, zatim mlade u odnosu na tržište rada, obrazovanje, aktivizam, volontiranje, sigurnost i zdravlje.

Neki od najznačajnijih nalaza ovog izvještaja su: 57% mladih ne zarađuje, dok svega 12% mladih zarađuje više od 80.000 dinara; Srbija izdvaja 0,08% svog budžeta za brigu o mladima; 72% mladih smatra da izbori u Srbiji nisu fer i poštjeni; 74% mladih koji su prošli radne prakse nisu bili plaćeni za to; 49% mladih želi odseliti iz Srbije, dok 40% njih ne otpisuje ovu mogućnost.

Ovaj izvještaj je nastao u okviru projekta »Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije Europskoj uniji« koji KOMS realizira u partnerstvu s Beogradskom otvorenim školom i uz podršku Švedske. Izvještaj o položaju i potrebama mladih u Srbiji možete pročitati na stranici KOMS-a: www.koms.rs, a mi vam donosimo sažeto pojedine dijelove...

Aktivizam i volontiranje

U ovom području mladi su kao ključne probleme u društvu naveli nezaposlenost, obrazovni i sustav vrijednosti. Dok je broj mladih koji su članovi nekog udruženja ostao gotovo isti kao prethodne godine, povećao se broj onih koji su volontirali, kao i svijest o postojanju Zakona o mladima, Zakona o volontiranju, Krovne organizacije mladih i Savjeta za mlade, što predstavlja pozitivne trendove. I dalje, međutim, više od polovine mladih nije informirano o ovim temama, što ostavlja prostor za dalji napredak.

Politička participacija

U zaključku se navodi kako su mladi pokazali nešto veću zainteresiranost za politička događanja nego prošle godine, što se moglo i očekivati s obzirom na tek održane izbore. Tema životne sredine je najvažnija tema za mlade. Veoma mali postotak mladih redovno prati politička događanja na lokalnom nivou (samo 14%). Mladi i dalje ne vjeruju da im politički sustav u Srbiji omogućava da utječu na političke procese i odluke. Veliki broj mladih je izašao na izbore (u granicama prosjeka opće izlaznosti). Razočaravajuće je što najveći broj mladih koji nisu izašli na izbore to nije uradio zato što ne vjeruje da izbori mogu bilo što promijeniti.

Vrijednosni stavovi

U stavovima o demokraciji i potrebi za jakim vođom nije došlo do značajnih pomjeranja u odnosu

na prethodne godine. Podrška Europskoj uniji i pozitivan stav o njoj su se smanjili u odnosu na 2021. godinu, a ove brojke su sada bliže 2020. godini, kada je zabilježen najnegativniji stav mladih prema EU. U drugim pitanjima vanjske i nacionalne politike (NATO, Kosovo i drugi), općenito gledano, također nije došlo do velikih promjena. Međutim, nalaz o povećanju broja mladih koji podržava vraćanje teritorija Kosova vojnim sredstvima zabrinjava sa stajališta politike mira i smanjivanja tenzija u regiji. Na osnovu istraživanja može se zaključiti da mladi sada imaju nešto pozitivniji stav prema LGBTQ zajednici nego ranije, s obzirom na to da se distanca prema pripadnicima ove populacije smanjila, a podrška zakonu o istopolnim zajednicama povećala. Mladi, također, uglavnom nemaju negativne stavove prema pripadnicima različitih nacionalnosti, s izuzetkom albanske. Kada je riječ o aktualnoj temi rata u Ukrajini, stavovi mladih poklapaju se sa stavovima opće populacije (na osnovu dostupnih istraživanja) kada je u pitanju podrška sankcijama Rusiji, koja je na niskom nivou.

Sigurnost i zdravlje

U ovom poglavlju predstavljaju se nalazi u vezi s perspektivama mladih o sigurnosnim problemima, njihovim uzrocima i reakcijama na različite sigurnosne situacije, kao i zdravstvenim navikama mladih i percepciji zdravstvenog stanja. Zabrinjavajući nalaz ovog poglavlja je da se ni u jednoj kategoriji nije smanjio udio mladih koji je bio izložen nekom obliku nasilja i diskriminacije, a u mnogim kategorijama se on povećao. U upitniku postavili su pitanje mladima jesu li izloženi ili su bili izloženi nekom obliku nasilja, a rezultat kaže da je 40% mladih izjavilo da je bilo izloženo fizičkom nasilju, što je više nego prošle godine (37%). Podaci o verbalnom nasilju ostaju nepromijenjeni u odnosu na prošlu godinu, dok je postotak mladih koji je bio izložen digitalnom nasilju također povećan s 37% na 40%.

Mediji i mreže

Tek nešto više od 1/3 mladih koristi news aplikacije na telefonima, a više puta dnevno se informira (posjećuje informativne sajtove/aplikacije) tek 17,5% mladih. Tri četvrtine mladih rekli su da se često susreću s lažnim vijestima, a četiri petine smatraju da ih umiju prepoznati. Od društvenih mreža mladi najčešće koriste Instagram, Tik-Tok i Youtube. Instagram svakodnevno koristi 9/10 mladih ispitanika. Upravo Instagram direktne poruke najčešće koriste za komuniciranje, a slijede WhatsApp i Viber. U pogledu utjecaja društvenih mreža na život, mladi smatraju da im negativno najviše utječu na slobodno vrijeme.

Tržište rada

Za razliku od prošle godine, kada je nezaposlenost mladih porasla u odnosu na 2020. godinu, ove godine je nezaposlenost smanjena za skoro 29.000, odnosno za 25% (od 2014. godine nezaposlenost mladih je smanjena za 110.000). Ukupan broj nezaposlenih mladih je 86.575, što predstavlja 19,2% od ukupnog broja nezaposlenih u Srbiji. Najveći broj mladih je nezaposlen u regiji centralne i zapadne Srbije (36% od ukupnog broja nezaposlenih mladih) i regiji južne i istočne Srbije (28,2% od ukupnog broja nezaposlenih mladih). Vlada je nastavila s realizacijom programa *Moja prva plaća* i tijekom 2021. godine i ukupno su u program uključene 8.743 mlade osobe, kao i 5.193 poslodavca. Mladi su naveli da im je pomoć od 100 eura od države bila značajna, ali ne vide to kao korak države koji pokazuje da se time demonstrira posvećenost položaju mladih. Zabrinjavajući su i podaci o tome da je skoro trećina mladih nezaposlena duže od dvije godine. Više od polovine mladih bilo je na nekoj vrsti prakse i skoro polovina njih je zadovoljna kvalitetom, ali je zabrinjavajuće da skoro tri četvrtine tih praksi nisu bile plaćene. Mladi navode da su za dobivanje posla najvažniji osobni i obiteljski kontakti i poznanstva, kao i članstvo i aktivizam u političkoj partiji. Mladi dominantno smatraju da mjere podrške osnivanju obitelji od strane države nisu dovoljne. Kao i ranijih godina, visoki su postotci mladih koji se planiraju odseliti ili to žele, ali nisu još u procesu planiranja, a najvažniji razlozi za to su viši standard života i dostojanstveniji život.

K. U.

Sve brojniji i aktivniji

Oratorij se na početku održavao u subotičkoj župi svetog Roka, dok se danas realizira u devet župa a animatori dolaze i u nekoliko župa po pozivu

»Ciljevi oratorija su mnogobrojni: pomoći djetetu razviti svoju osobnost i talente; pružiti mu toplo ozračje, ali glavni cilj, kojeg je i **Don Bosco** imao, je ostao isti: pomoći djeci, a i sebi samima doći u raj«, riječi su **Vedrane Cvijin**, voditeljice *Subotičkog oratorija* koji je 17. rujna napunio šest godina postojanja. Da su aktivnosti Oratorija itekako vrijedne hvale, govore podaci da se na početku Oratorij održavao u župi svetog Roka, dok se danas realizira u devet župa i pored toga animatori dolaze u nekoliko župa po pozivu. Iako je, kako kaže Vedrana, broj djece tijekom šest godina trajanja Oratorija teško procijeniti jer se subotama u različitim župama okuplja različiti broj djece – sa sigurnošću se može reći da je kroz subotnje oratorije prošlo više od 400 djece, dok su na Ljetnom oratoriju, samo ove godine, imali prijavljenih 180 djece. Povodom spomenute godišnjice i ovakvih rezultata, zajedno s voditeljicom Oratorija Vedranom Cvijin željeli smo se podsjetiti početka ovog programa.

»U Zagrebu sam bila aktivna u salezijanskoj župi na Jarunu gdje sam se upoznala s konceptom oratorija i Ivanom Boscom, talijanskim svecem i svećenikom koji je Oratorij osnovao. Pomislila sam kako

bi tako nešto bilo dobro imati i u Subotici pa sam s tom namjerom pozvala nekolicinu prijatelja i poznanika za koje sam znala da su aktivni u svojim župama. Tako smo održali prvih nekoliko Oratorija. Želim napomenuti da sam tada bila na posljednjoj godini fakulteta i da su nakon prvih nekoliko oratorija animatori sami vodili program, iako se s Oratorijem nisu sreli neposredno kao ja, što smatram da je za pohvalu«, navodi Vedrana.

Rast broja djece i animatora

Danas, poslije šest godina iskustva, upitali smo Vedranu Cvijin što bi kazala »Što je oratorij?« za one koji nisu upućeni. Priznala nam je da je Oratorij teško opisati, jer može biti bilo što – ovisi o prilici.

»Vanjskim promatračima može izgledati kao da se mi 'samo' igramo, međutim, igra je samo jedan dio. Na Oratoriju molimo, imamo razne radionice kroz koje djeca mogu razvijati svoje talente, učimo o vjeri i provodimo vrijeme u razgovoru i u radosti«, naglašava Vedrana.

U 2021. godini Subotički oratorij doživio je nagli rast i u broju djece i u broju animatora, kada su se

ujedno odlučili aktivirati i u drugim okolnim župama. U protekloj, kako Vedrana ističe, vrlo intenzivnoj godini, četiri puta su obišli svih devet župa u kojima su aktivni, održali su tri dvodnevna Oratorija za sedmaše i osmaše na kojima se bave ozbiljnijim temama prilagođenim njihovom uzrastu, održali su petodnevni Zimski oratorij u Subotici s više od 130 djece i dvodnevni Zimski oratorij u Monoštoru s više od 50 djece. Osim toga, realizirali su *Kestenijadu* – zabavu na koju su, osim djece, pozvani i svi zainteresirani pojesti kestenje i družiti se. Pripremili su i izveli predstavu o svetom Josipu za *Holywin*, obilježili su dan Don Bosca i preko ljeta održali tri Ljetna oratorija: u Subotici sa 180 djece, u Iloku s 50 djece i u Monoštoru s oko 60 djece.

Putovanje u Torino

Nedavno je 50 animatora bilo na putovanju u Torino, mjesto gdje je Don Bosco pokrenuo oratorij. Usput su obišli i Zagreb, Cres, Veneciju i Padovu. Kako Vedrana opisuje, dugo su čekali na ovo putovanje, jer su se morale poklopiti financijske i pandemijske okolnosti.

»U Zagrebu smo bili na vječnim zavjetima **Ive Šokčića** koji je iz Subotice i koji će postati salezijanski svećenik. Cres je bio usputna stanica da se malo okupamo dok još traje ljeto, Venecija je također bila usputna stanica, a Torino je bio glavna destinacija jer smo tamo obišli rodnu kuću Don Bosca, mjesta gdje se školovao, zaredio, pokrenuo oratorij, crkve koje je izgradio i još mnogo toga. Kako nemamo salezijance u našoj biskupiji, Don Boscov život je mnogima bio dalek te je cilj ovog putovanja, koji

je i ostvaren, bio da upoznaju kako je Don Bosco živio i radio. To nisu samo neke činjenice koje treba znati reda radi nego po njegovom primjeru mi možemo, kada se nađemo u nekoj određenoj situaciji s djetetom, pronaći odgovor kako ispravno postupiti«, navodi naša sugovornica i dodaje kako se ovom prilikom želi zahvaliti i Središnjem državnom uredu za Hrvate iz Hrvatske koji im je omogućio spomenuto putovanje.

Kako postati animator?

Subotički oratorij trenutno ima oko 70 animatora. Najčešće su u pitanju srednjoškolci, studenti, radnička mladež, a voditeljica Vedrana ističe kako animator može postati svatko tko ima volju i želju za tim. Ako je netko zainteresiran da postane animator, a ne zna kako pristupiti Oratoriju, može im se javiti na Facebook profil *Subotički oratorij* ili na Instagram profil @*oratorij_subotica*.

»Obično pred Ljetni oratorij pravimo prijem novih animatora kada objašnjavamo kako funkcionira Oratorij, ali se animatori mogu priključiti bilo kada. Rado ćemo ih u bilo koje vrijeme uputiti u naše principe. Vidjet će da je to jedna otvorena, srdačna ekipa, a da je rad s djecom nešto što zaista ispunjava i vraća višestruko sve što pojedinac da djeci«, zaključuje Vedrana.

Što se planova tiče, ona otkriva kako planiraju zadržati iste aktivnosti kao i prošle godine, što je, kako kaže, samo po sebi svakako vrlo zahtjevan tempo. Trenutno ih očekuju subotnji oratorij u devet župa, a zatim krajem listopada i *Kestenijada*.

Kristina Ivković Ivandekić

Simbolizam Matoševe novelistike — zatvorenici ideje zajedničke budućnosti

Solus i Izabela – ljubav dviju osoba koje su bile zatvorenici ideje zajedničke budućnosti. On se osjećao zarobljenim misleći o njezinom načinu života, života pod staklenim zvonom. Ona je, pak, bila uplašena njegovom slobodom i nepredvidljivošću života kojega on vodi, života koji ostavlja dojam nesigurnosti.

Je li ovaj odnos odgovor na vječno pitanje: Privlače li se suprotnosti? Ili je to odnos kojemu je kraj već unaprijed predodređen? Mogu li se osobe, naučene na drugačiji način života, stopiti u jednu dušu, biti jedno, biti vječnost jedno drugome?

I upravo postavljanje svih tih pitanja dalo im je odgovor za kojim su tragali. Svim tim pitanjima upadali su sve dublje i dublje, emocije su bile sve jače, kao struja koja ih nosi. Tijek te struje doveo ih je do (vodo)pada koji ih je zauvijek razdvojio. Silom razuma zatomili su svoje osjećaje te su putevima racionalnosti krenuli koračati svatko svojom ulicom života.

Justina Loghin, Politehnička škola, Subotica, GFT 4/10

Motiv žene u Matoševoj poeziji

Antun Gustav Matoš pisac je koji je obilježio gotovo cijelu jednu epohu unutar hrvatske književnosti. On je, kao struja mladih pisaca, uveo modernizam u hrvatsku književnost te simbolizmu dao novo, dublje značenje. Dubina njegovog simbolizma ogleda se i u njegovim trima pjesmama: *Utjeha kose*, *Srodnost* i *1909*.

Antun Gustav Matoš ovim trima lirskim pjesmama prikazuje ženu kroz različite simbole, a korištenjem sintezije produ-

bljuje njihovo značenje. U lirskoj pjesmi *Utjeha kose* prikazuje djevojku u kojoj je on vidio ono što nitko drugi nije primijetio. A tako jednu ženu vidi samo iskreno zaljubljeni čovjek. Pjesmu prožima patnja, jer govori o njezinoj smrti navodeći kako ju je gledao kao božicu za koju bi sve dao što ima i što može. U snu je promatra tužnu i mrtvu. Sve na njoj je utihnulo, osim njezine kose. A upravo tim stihovima Matoš i završava ovu pjesmu: *Samo kosa tvoja još je bila živa, / Pa mi reče: — Miruj! U smrti se sniva.*

Unutar lirske pjesme *Srodnost* ogleda se utjecaj Baudelaira i simbolizma. Cvijet *đurđić* (đurđica) i njegove osobine uspoređuje s djevojkom, dok uporabom sintezije produbljuje doživljaj te žene. Jer ta žena je svježija i bijela, baš kao i sam cvijet. Iz nje sreća izlazi, ona mu je najdraži cvijet među svim cvjetovima. Zaljubljen je u nju, u nju koja ima slobodu, miriše poput snijega i mlijeka, nježna je i čista poput suze.

U lirskoj pjesmi *1909*. Matoš također govori o ženi, no ovaj put to čini malo drugačije. Ovdje je žena metafora za njegovu Hrvatsku, a ta žena prikazana je kao bijedna, napaćena te osramoćena i obješena žena. Prikazujući ju kao obješenu, on ističe njezinu sramotu i poniženje. Ističe kako se ubija svaka ideja za napretkom i boljitkom njegove domovine. Iako u tom razdoblju njegovu domovinu pogađaju razne nedaće, on pronalazi tračak svjetlosti, tračak sjaja u toj tami. A to je uspomena na njegovu majku.

Čitajući i analizirajući Matoševu liriku, dobio sam dojam kako Matoš uspijeva iz tame izvući svjetlost. Odnosno, kako iz loših vremena i životnih događanja, on donosi neku pozitivu. Ljubav prema djevojkama iskazuje simbolima iz prirode time dajući simbolima novo, dublje značenje. Matoš u pjesmama pokazuje svoju dobru dušu, pojavljuje se iz sjenke pružajući svježinu i bjelinu.

Milan Bašić, Politehnička škola, Subotica, GFT 4/10

JEZIK – identitetsko i kulturno sredstvo

U organizaciji Zaklade *Agostina Piccoli* i Hrvatske matice iseljenika u Mundimitru (regija Molise, Italija) nedavno (9.-11. rujna) održan je peti po redu Forum mladih hrvatskih manjina. Na Forumu su sudjelovali mladi Hrvati iz Italije, Mađarske, Rumunjske, Austrije i Srbije (**Augustin Žigmanov** i **Marina Kujundžić**). Cilj foruma jest upoznavanje i učenje o kulturi, jeziku/govoru i tradiciji ovih manjina, kako i koliko se ona čuva te koliko se s vremenom mijenja. Svake godine skup se održava u drugoj državi. Ovogodišnja tema bila je »Jezik kao identitetsko i kulturno sredstvo«. Svaka grupa je trebala predstaviti svoju zajednicu, s naglaskom na jezik/govor kojim se služe, koliko se on upražnjava u tim zajednicama. Također, bilo je riječi i o prenošenju elemenata kulture posredovanjem jezika koji se evidentno sve manje koristi.

Uoči foruma održana je i radionica izrade igračaka s motivima hrvatske tradicijske baštine, u kojoj su sudjelovali najmlađi Moližani. Mundimitar ili Montemitro mjesto je s 1500 stanovnika, od kojih je 300 Hrvata. Locirano je na brdu, nadmorske visine 480 metara. Sva brda u okolici

također su na sličnoj visini, a pejzaž je poetično lijep. Ovo mnogo objašnjava, jer tamo ima čak 57 pjesnika.

Dva kilometra iznad mjesta staza vodi do kapele sv. Lucije, što je prvobitna lokacija (selo) na kojoj su se Hrvati naseljavali, no zbog kliznog terena, od 1702. prelaze na Mundimitar. Njihov autohtoni sastav *KroaTarantata* otvorio je i zatvorio forum melodijama veselja, radosti i zajedništva. Kako to zvuči, pitate se? Jedino vam preostaje posjetiti Mundimitar, jer se taj osjećaj teško može opisati.

M. Kujundžić

Mia Negovetić

Foto: Karla Matulina (cmc.com.hr)

Kako nas nesvjesna uvjerenja mogu sabotirati?

Je li vam se ikada dogodilo da odlučite uvesti nešto novo u život, poput recimo promjene posla, ali su vam se ubrzo javile misli poput: *Nema idealnog posla; Možda sad baš i nije pravi trenutak i slične?* Jeste li primijetili da nakon takvih misli često odustanete?

Nesvjesna uvjerenja

O čemu se radi u navedenim situacijama pokazat ću na primjeru jedne Martine.

Martina je nezadovoljna poslom i toga je svjesna već dulje vrijeme. Često ulovi sebe kako razmišlja: *Muka mi je kad se sjetim da ujutro moram ići raditi; Ovdje nemam nikakve mogućnosti za napredak; Plaća je zbilja mizerna itd.* Te misli, same po sebi, nisu teške a ono što ih čini teškima su emocije koje ih prate i frustracija zbog nezadovoljavajuće situacije.

Recimo da je Martina svjesna svojih misli u većoj, a emocija i frustracije u manjoj mjeri. I tako prolaze mjeseci, možda čak i godine. Na poslu se ništa značajno nije promijenilo pa se intenzitet frustracije i intenzitet emocija povećao. Sad ih ona postaje svjesnija (recimo da se to kod nje vidi po tomu što često ima grč u želucu, ima malo ili nimalo strpljenja, nema motivacije ni volje za druge stvari u životu i slično.).

Misli o poslu su sve češće i sve teže: *Ja to više ne mogu izdržati; Dosta mi je svega!; Ma neka mi da otkaz, briga me, neće naći nikoga da mu radi za tu crkavicu i slično.*

Kako intenzitet emocija i frustracija raste, u jednom se trenu pojavi ideja o promjeni posla. U tom trenu na scenu stupaju nesvjesna uvjerenja (koja ne uočimo na prvu), a možemo ih prepoznati u ovakvim razmišljanjima: *Nema idealnog posla; Kriza je; Ana je tako htjela mijenjati posao pa je eno već šest mjeseci*

na burzi; Šuti, radi, imaš posao, dobro je, nemoj preko kruha pogače.

Martina (kao i većina nas) tim mislima vjeruje, jer su dijelom istinite. No, to nisu misli koje nastaju iz ovdje i sada i nisu u potpunosti istinite. Korijen tih misli je u našim ranim nesvjesnim uvjerenjima i strahovima.

Kako nastaju ove misli?

U nesvjesnom dijelu svatko od nas ima pohranjena rana iskustva (na njih nemamo eksplicitno sjećanje). Iz tih ranih iskustava nastala su nesvjesna uvjerenja koja mogu biti različita i možemo ih imati jedno ili više: *Ne vrijedim; Nitko me nikada nije volio; Ne mogu; Odbacit će me; Neću uspjeti; Meni nema pomoći; Mene se ne može voljeti* itd.

Recimo da je kod Martine prisutno jedno duboko uvjerenje *Ne mogu*. To uvjerenje *Ne mogu* zatim emocija (strah) i zrnice istine iz realiteta proizvode misli koje ju odgovaraju od promjene.

Zamislimo da je poslušala ove misli i odustala od promjene posla. Ona sad iza sebe ima još jedno iskustvo kojim potvrđuje svoje uvjerenje kako ona ne može. I svaki put kad odustane ona jača svoje uvjerenje *Ne mogu*, i to uvjerenje joj se čini sve više i više istinitim. Također, počinje misliti sve više misli koje na neki način opravdavaju zašto ona nešto ne može: *Kriza je; Ni drugdje nije bolje* itd.

No, to ne mora biti tako. Možemo izaći iz tog kruga i osvijestiti, a potom promijeniti uvjerenja koja nas sabotiraju.

O tomu kako to možemo učiniti i što je Martina mogla učiniti drukčije pisat ću u nastavku.

Marina Balažev, specijalizantica transakcijske analize smjer psihoterapija

»Slikar okolice, uličica koje nestaju«

15

Prije stotinu godina (12. rujna 1922.) rođen je subotički slikar **Gustav (Gustika) Matković**.

U rodnoj Subotici pohađa osnovnu i srednju školu. Od malena je crtao. U svijet slikarstva ušao je nakon izložbe polaznika Kurza figuralnog crtanja, 1. lipnja 1949. godine, gdje je nastupao sa slikom dvorišta Hrvatskog narodnog kazališta. Na prijedlog stručnog žirija Saveza kulturno-prosvjetnih društava mladi Matković nagrađen je novčanim iznosom od 4.000 dinara. To je ujedno bila i prva likovna nagrada u poratnoj Subotici.

Kao stipendist Saveza kulturno-prosvjetnih društava upisao je Likovnu akademiju u Beogradu. Međutim, ovu akademiju je napustio poslije dvije godine, jer je smatrao da se njegov rad sputava. Po povratku doma živio je kao portretist i dizajner u Tvornici čarapa *Osmi mart*. U ovom razdoblju ukazala mu se prilika za daljnje usavršavanje u Moskvi. Međutim, iz obiteljskih razloga odbio je stipendiju.

Opus i značenje

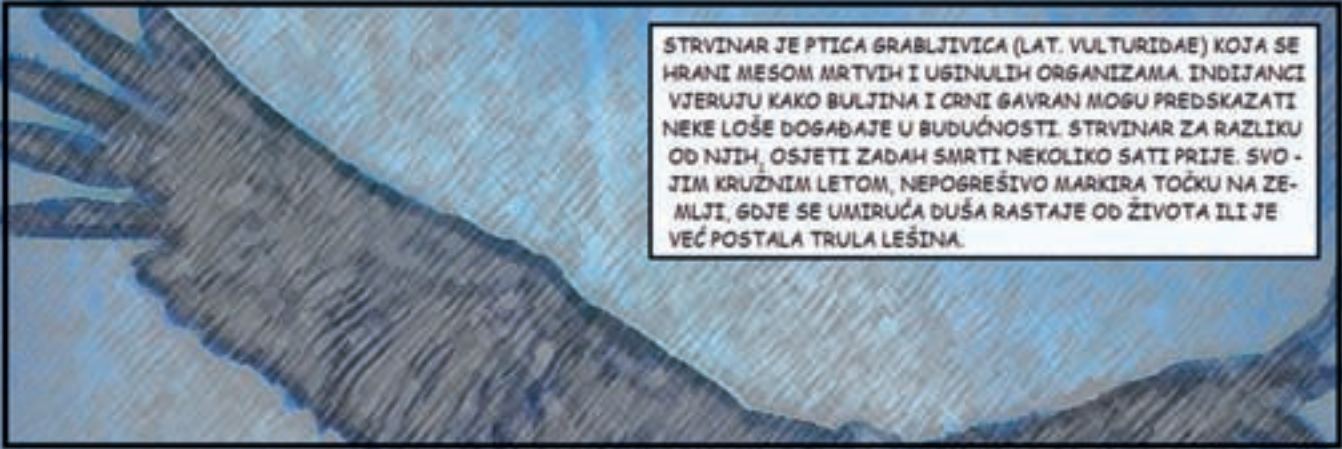
Njegove radove odlikuje uglavnom realistički stil, uz mjestimične fovističke elemente. Od tehnika je koristio ulje na platnu, ugljen i tuš. Povjesničar umjetnosti **Bela Duranci** opisuje Matkovića kao »slikara okolice, uličica u predgrađu koje nestaju«. Na taj način Matković je dokumentirao jednu epohu u povijesti Subotice

koja predstavlja prelazno razdoblje iz međuraća u suvremeno doba. Od važnijih djela izdvajaju se: *Dvorište Hrvatskog narodnog kazališta*, *Harambašićeva ulica*, *Iz bajskih vinograda*, *Jesenji pejzaž*, *Kino Avala*, *Motiv iz Kelebije*, *Motiv iz Šandora*, *Predvečerje*, portret doktora **Vinka Perčića**, portret **Balinta Vujkova** i *Sinagoga*. Osim u privatnom vlasništvu, djela mu se nalaze u subotičkom muzeju, Gradskoj knjižnici i Galeriji dr. Vinka Perčića gdje se može pogledati i velika izložba Matkovićevih radova otvorena u povodu njegova 100. rođendana.

Nepravda

Matković je poput mnogih svojih sunarodnjaka Hrvata trpio svojevrsnu nepravdu, koja se ogledala na različite načine. Možda najbolje poznata nepravda koju je doživio jest isključenost iz svih kulturnih tokova nakon gušenja Hrvatskog proljeća 1972. Matković je dospio na crnu listu »proljećara« kao član *Bunjevačkog kola*. Reputacija ga je pratila sve do kraja života. Na izložbi »Likovno stvaralaštvo u Subotici 1944. – 1984.« nisu izlagani njegovi radovi. Tek nakon smrti, u *Bunjevačkom kolu* otvorena je izložba njegovih djela.

Vladimir Nimčević

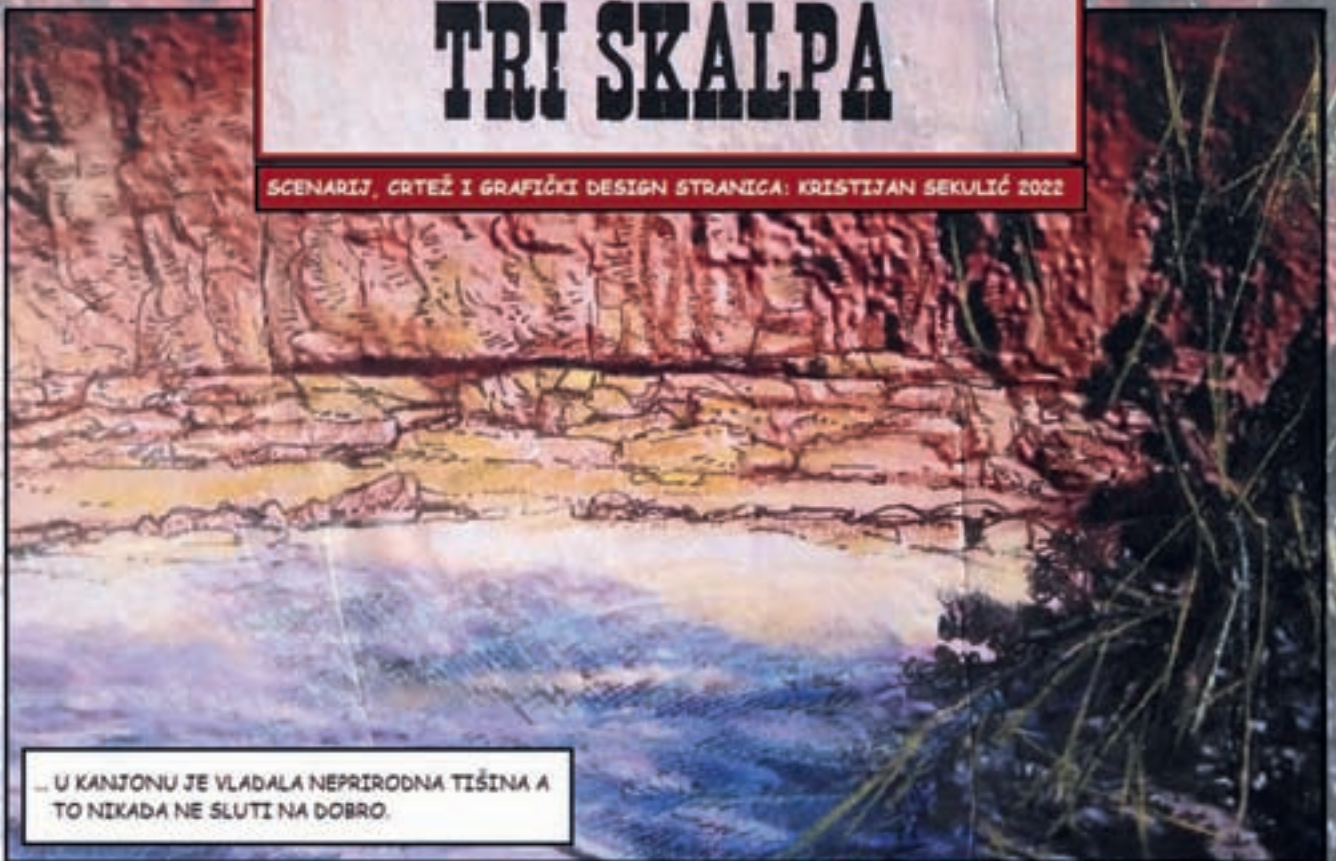

STRVINAR JE PTICA GRABLJIVICA (LAT. VULTURIDAE) KOJA SE HRANI MESOM MRTVIH I UGINULIH ORGANIZAMA. INDIJANCI VTERUJU KAKO BULJINA I CRNI GAVRAN MOGU PREDSKAZATI NEKE LOŠE DOGAĐAJE U BUDUĆNOSTI. STRVINAR ZA RAZLIKU OD NJIH, OSJETI ZADAH SMRTI NEKOLIKO SATI PRIJE. SVOJIM KRUŽNIM LETOM, NEPOGREŠIVO MARKIRA TOČKU NA ZEMLJI, Gdje SE UMIRUĆA DUŠA RASTAJE OD ŽIVOTA ILI JE VEĆ POSTALA TRULA LEŠINA.

TRI SKALPA

SCENARIJ, CRTEŽ I GRAFIČKI DESIGN STRANICA: KRISTIJAN SEKULIĆ 2022

... U KANJONU JE VLADALA NEPRIRODNA TIŠINA A TO NIKADA NE SLUTI NA DOBRO.

TIHO JE JUTRO U KANJONU NEGdje NA TERITORIJU JUGOZAPADNOG TEXASA, ODVEĆ TIHO.

PROŠLO JE VEĆ
PUNO VREMENA I TKO ZNA
DA LI JE JOŠ TAMO GORE.
MOŽDA JE OTIŠAO ?

NE VJERUJEM DA
JOŠ MOTRI NA NAS, ALI
BOLJE JE BITI NA OPREZU.
JERRY JE ZAVRŠIO SVOJ
PUT OVDJE.

ZAŠTO BI NAS
JOŠ HTIO USTRIJE-
LITI, PA USPIO NAM JE
OTJERATI KONJE, OSIM
AKO NIJE NEKI LUDAK
ŽELJAN SLAVE ?

Šokačka avangarda

Gitare i tambure! **Janika Balaž** i **Anton Newcombe!** Šokačka avangarda! U ovom broju razgovaramo s njegovom visosti **Lordom Čardakom**, liderom benda Ukleti Dukat. Ovaj krajnje zanimljiv bend dolazi iz sela Bošnjaci (Hrvatska), nedavno su izbacili svoj prvi – i to konceptualni album o jednom danu na selu, *Odavno sa drumu* i tako instant ostavili jedan unikatan pečat na sceni nove hrvatske psihodelije. Od Lorda Čardaka saznajemo više o Bošnjacima, životu na selu, umjetnicima koji su ga inspirirali, kako su snimili album i kako se spaja naizgled nespojivo.

KUŽIŠ?!: Kada i kako se rodila ideja o psihodeličnom tamburaškom bendu?

Ideja se rodila negdje 2018., nakon što sam održao svoju prvu samostalnu izložbu slika nakon završetka Akademije, i to na prilično sulud način. Naime, na spomenutoj izložbi sam izložio nekoliko daščica za rezanje mesa; istražujući nakon Akademije svoje selo i šokačku kulturu, radio sam seoske motive – pa su mi daščice poslužile kao komična ekstenzija tog koncepta. Zamislio sam jednu daščicu kao rijetki merch tada izmišljenog benda Ukleti Dukat, koji je žario i palio Srijemom i Cvelferijom u 60-ima. Nедуго nakon izložbe ta ideja me sve više i više »svrbila«, te nakon što sam snimio nekoliko obrada tamburaških stvari na svoj laptop, odlučio sam pokrenuti Ukleti Dukat. Bend smo startali moj frend bubnjar **Duh s Ravnica** i ja, Lord Čardak, početkom 2019. To je u početku bio oblik druženja uz jammanje, pa sam kasnije predstavio svoju ideju Duhu i tako je sve krenulo. Nakon toga nam se pridružio **Mito Matija** na basprimu koji je već razvijao ideju stapanja tambura s modernijim zvukom, i te godine netom prije našeg udruživanja izbacio svoj album *Proživljeno*. To je bila ekipa koja mi je pomogla snimiti album, u međuvremenu je procirkuliralo par ljudi, no jedan koji se zadržao je **Brane Slanina**, koji trenutno pokriva ritam gitaru.

KUŽIŠ?!: Odakle dolazi Ukleti Dukat?

Ukleti Dukat svojim konceptom i dušom dolazi iz Šokadije, točnije iz srijemskog sela Bošnjaci. Život u tom selu i odrastanje u šokačkoj kulturi su bili najveća inspiracija da se napravi nešto novo i da se tradicionalnoj kulturi dade moderan iskorak. Bošnjaci su uvijek bili na glasu kao malo čudnije, skoro pa »avangardno« selo, mnogi zanimljivi karakteri su se

izvrtili na ovom području – od hrpe seoskih i naivnih umjetnika, pa i glazbenog studija *Rokoko* koji je u 70-ima i 80-ima okupljao velike face bivše Juge koje su došle baš u Bošnjake snimiti album. Inače, osim mene i većinski dio benda dolazi iz raznih mjesta Slavonije, a to je bitna stvar da se zadrži taj seoski duh unutar glazbe.

KUŽIŠ?!: Oduševio sam se s vašim albumom *Odavno sa drumu*. Osobno, iznenađujuće mi je kako ova fuzija tambura, psihodelije i surfa nije došla ranije, jedina grupa koju ja znam da je nešto radila u tom stilu je novosadski bend Zbogom Brus Li. Tko su vaši uzori koji su inspirirali zvuk Dukata?

Hvala, jako nam je drago to čuti. Zbogom Brus Li je također bio dio naše slagalice, njihov *Ukleti Salaš* kao i ostale stvari su svakako pridonijele da doživimo opseg u ono što se upuštamo. Miješanje tamburaške glazbe s bilo kojim drugim pravcem je poprilično nova stvar; bilo je tu miješanja s jazzom i elektronikom, no ona esencija, onaj bečarluk iz tambura se jednostavno nije dobro preveo u taj način da zvuči kao moderna nadogradnja (osim kod Brus Lija). U srednjoj školi sam počeo doživljavati 60-e i cijeli taj pokret bendova, počeo skupljati ploče i zapravo sam vrlo brzo postao *nerd* za svakakve underground i manje poznate bendove tog doba. Između ostalih na mene su jako utjecali bendovi kao The Beatles, The Velvet Underground, Love, The Deviants... Prije 10-ak godina psych revival je doživio veliki zamah i tu se počela stvarati vrlo zanimljiva scena koja nije samo vrtila jedan te isti wah-wah riff, bio je tu novi zamah kreativnosti i spajanja nespojivih stvari, mislim na bendove poput The Growlersa, King Gizzar-

Težnja je bila spojiti upravo nespojivo, uzeti tamburaški sastav koji svira na pedale i pojačala, koji ima bubanj i proizvodi razne čudne zvukove

da, Allah-Las, Babe Rainbowa... Oni su svakako bili nastavak razvijanja te glazbene kreativnosti iz 60-ih koja je pasala mom načinu razmišljanja. Kako potječem sa sela, uvijek sam bio okružen tamburaškom i narodnom glazbom, no tek sam pri kraju studiranja počeo doživljavati tu glazbu vrlo ozbiljno. Među njom najviše me oduševio titan tamburaške glazbe **Zvonko Bogdan**, ali i slavonski sastavi poput Zlatnih dukata, a posebice Patria. Mislim da tambure i surf/psihodelija su zapravo dosta srodni žanrovi, ima tu puno sanjarenja i melankolije, opet i probijanja u nove svijetove i inata. Sada, kada se sve ovo uzme u obzir, shvatljivo je da mi je težnja bila spojiti upravo nespojivo, uzeti tamburaški sastav koji svira na pedale i pojačala, koji ima bubanj i proizvodi razne čudne zvukove. Čudno je da nije bilo ranije nekakvog avangardnije spajanja s tamburama, no ako razumijemo mindset nekog sa sela tko svira tamburu, njemu je rock glazba nešto što je prežestoko ili »drogeraški«, dok je rock-ima tambura »za seljačine« i svatove. Upravo zato i dalje je jako teško naći istomišljenike da se upuste u sviranje ovakve glazbe, pa zapravo bend još uvijek nije zatvorio svoj lineup. Svoj spoj psihodelije i tambura također naglašavamo i u svojem vizualnom materijalu kojeg izrađujemo sami.

KUŽIŠ?! Koliko dugo ste radili na albumu? Je li bilo teško uklopiti tamburu s garažnim rockom i pretočiti cijeli taj koncept u djelo?

Album se radio otprilike godinu i pol. Sve pjesme sam većinski aranžirao i snimio sam, uz pomoć basprimaša i bubnjara. Mogu reći da je to bio stvarno težak pothvat i ludo putovanje, jer od prvotnih razvijanja pjesama, pa do konačnog mixanja se izdogađalo puno stvari – čak i ponuda od velikog izdavača, kojeg smo na kraju odbili. Najteža stvar je bila kako osmisliti taj zvuk, jer sam htio da se dobro osjete tambure, no da je to i dalje dobra psych garaža, sa svojim zvukom na gitari, basu i bubnju. Cijeli se album radio bez producenta i »iskusnih faca« iz glazbene industrije, praktički smo mi znatiželjni kreativci koji su htjeli pokrenuti novu briju i odatle dati malo ljubavi i svježine na seosku kulturu koja neminovno propada. Vjerovatno zbog tog zanosa i manjka znanja album zvuči tako – iako smo htjeli zadržati lo-fi šarm – no sada svakako znam kako pristupiti svojim novim pjesmama, kako ih bolje posložiti da

se ne stvara nepotrební kaos, kako stvari pročitati te dobiti bolji zvuk. S ovim albumom sam zapravo tek zagrebao stvari koje želim raditi, puno sam stvari naučio a puno ih tek treba realizirati da bi Ukleti Dukat dobio svoj puni smisao i potencijal.

KUŽIŠ?! Što je sljedeće u planu za Ukleti Dukat? Kada vas možemo čuti negdje uživo?

Sljedeći plan je okupiti bend do kraja s ljudima koji ovo doživljavaju uzbudljivo i zanimljivo. Dosad smo imali tek tri koncerta, planiramo do kraja godine krenuti promovirati album po regiji, a onda krenuti i slagati nove pjesme. Velika mi je želja proći Vojvodinu, makar turistički, a kamoli s bendom. Iako je sada malo teže ući u ustaljeni ritam s bendom, svatko od nas je rastrgan sa svojim stvarima i teško je sve stići, svakako je uzbudljivo dijeliti ove kreativne trenutke s kolegama iz benda u ovom čudnom vremenu.

KUŽIŠ?! Za kraj, preporučite našim čitateljima nešto za slušanje/gledanje/čitanje...

Preporučili bismo sljedeća djela koja su bili gorivo za stvaranje Ukletog Dukata, prije svega genijalnog **Karpa Godinu** sa svojim remek-djelima seoskog dokumentarizma u *Sretni ljudi za razonodu* i *Ram za nekoliko poza* (čiju uvodnu špicu smo i obradili na albumu). Njegov fantastični i nadrealni prikaz sela, potpomognut uz odličan

soundtrack koji je radila Laboratorija zvuka je bilo prvo usmjerenje u stilu za UkDuk. Također su tu hvalevrijedni filmovi *Biće skoro propast sveta*, *Skupljači perja*, ali i hrvatski narodni filmovi *Đuka Begović* i *Sokol ga nije volio* s legendom **Fabijanom Šovagovićem**. Na YT se mogu naći i dokumentarci rađeni u mom selu iz 70-ih i 80-ih, koji su također bili zlato za razvijanje pjesama i ideja, može ih se naći pod imenom *KUD Bраниmir Bošnjaci*. Od glazbe tu su gore spomenuti bendovi koji su na nas utjecali, od the Velvet Undergrounda, Brian Jonestown Massacre, Los Growlersa, King Gizzarda, Ghost Woman, pa prvih albuma Bogdana i Janike, Zlatnih dukata, Patrie. Nadam se da će uskoro i kod vas ovakav zvuk zazvučati zanimljivo te okupiti neke slične bendove (uz Brus Lija), jer zapravo Šokadija dosta utjecaja vuče od subotičkih tamburaša, a pogotovo od (kako je to opjevano) »najboljega tamburaša svita, ... Tumbas Pere Haje«, koji također jako utječe svojom glazbom i svojim pristupom tamburama i na naše razmišljanje.

Ivan Benčik

World of Tanks

20

O igrici koju ću vam danas predstaviti ste vjerojatno čuli svašta, a možda ste je i sami igrali do sada. To je naravno *World of Tanks*! Izdavač ove igrice je bjeloruska kompanija *Wargaming.net*. To je simulacija tenkova iz Drugog svjetskog rata i tenkovskih bitaka, kasnije su se pojavila vozila iz kasnijih era, kao i razni koncepti i derivati tenkova koji su tijekom povijesti kao rezultat istraživanja razvojnih biroa. Koncept igranja je zamišljen gdje se vi kao igrač borite skupa s ostalih 14 kolega iz tima protiv drugih 15 protivnika. Postoji sada i mod sa 60 igrača. U igri je trenutačno preko 400 raznih vrsta tenkova iz bivšeg Sovjetskog Saveza, Francuske, bivše Njemačke, Čehoslovačke, Poljske, tenkovi iz Amerike, Italije, Švedske, Engleske, Kine i tenkovi iz Japana. Prvi tenkovi koji su bili u igri su BT-7, SU-85, T-34, *panzer VI tiger 1*, *hummel* i *panzer IV*. Igra je 2011. godine ušla u Guinnessovu knjigu rekorda oborivši rekord u kategoriji najviše igrača na MMO serveru.

Šest modova

U igri *World of Tanks* postoji šest modova igre: napad koji traje 10 minuta i cilj igre je zauzimanje neprijateljske baze, obrana koja traje 10 minuta i cilj igre je obrana prijateljske baze, standardna bitka koja traje 15 minuta i cilj je zauzeti neprijateljsku bazu, susretna bitka koja traje 10 minuta i cilj igre je zauzeti bazu i timska borba koja traje 15 minuta i cilj je zauzeti neprijateljsku bazu. Alternativni završetak svakog od načina igre je uništavanje svih neprijateljskih tenkova, jer tada više nema borbe. Također u igri postoje neke druge vrste igara, naime: bitke klanova koje se odvijaju u ograničenim područjima svijeta: Europi, sjevernoj Africi i istoč-

noj Aziji (ovisi na koji server ste spojeni). Borbe klanova također se sastoje od modova igre napad, bitka susreta i standardna bitka, ali se sastoje od nekoliko klanova (grupa), koji se sastoje od nekoliko ljudi i sudjeluju u raznim turnirima u igri *World of Tanks*. Klanovi također imaju kartu koja se zove Karta klanova koja pokazuje koji klan posjeduje koje teritorije (koje je klan osvojio kroz bitke u kojima je sudjelovao i koje je osvojio). U igri nakon bitke dobivate bodove iskustva, koji se koriste za proučavanje (kupnju) novih tenkova. U trenažnim borbama se ne osvajaju bodovi iskustva i igrači su pozvani.

Pet klasa

Oklopna vozila u igrici podijeljena su u pet klasa: laki tenkovi, srednji tenkovi, teški tenkovi, razarači tenkova i samohodna artiljerija. Neki od njemačkih tenkova su teški tenk *panzer VI tiger*, srednji tenkovi *panzer IV*, *panzer III*, samohotke *vespa*, *sturmpanzer I bison*, *hummel*, *marder I*, *marder II*, *marder III* i razarači tenkova *hetzer*, dok su neki od sovjetskih tenkova srednji tenkovi T-34, T-28, T-43, laki tenk T-26, teški tenk KV-1. Neki američki tenkovi su: srednji tenkovi M3 *lee*, M4 *sherman* i M7, laki tenk M3 *stewart*, razarači tenkova T40 i M18 *hellcat*, M7 *priest* i M37.

Igranjem raznih modova igrice prikupljate iskustvene poene i s njima otključavate nove tenkove. Vremenom su se pojavile i »obveznice« kao vid nagrađivanja za uspjehe u partijama, te se s njima može kupiti specijalizirana oprema, tenkovi, itd... U svakom slučaju, igrica je dinamična, grafika urađena odlično, zaista se možete zavući u svijet tenkova (kako se i sama igrica zove)!

Ivan Ušumović

Sve u »teksasu«

I, evo nas opet. Kraj rujna, a početak listopada, nova školska godina – stigla nam je jesen kada mijenjamo i našu postavku ormara. Vrijeme je mijenjanja ljetne garderobe za jesensku/zimsku i iščekivanja hladnijeg vremena. Jedino što se rijetko mijenja jest jesenski trend.

Povratak trenda

Vjerujem da je *teksas* (*denim*) svima prva asocijacija na sljedeće pojmove: rujna, jesen, odjeća, škola. *Teksas* traperice, *teksas* jakne, *teksas* suknje. Ove jeseni je poseban naglasak na *teksasu*, jer su sada, pored nabrojanih odjevnih *teksas* predmeta, u modi i *teksas* topovi za djevojke, prsluci za momke i djevojke, *teksas* kape, kačketi ali i *teksas* torbe.

Ovaj trend nam se vraća, jer je također s početka 2000-ih godina upravo ovakav stil bio nepogrešiv i nezaobilazan u svijetu mode, ali i kod svakodnevnog odijevanja. Tako će biti i ove godine, te zavirite u svoje ormare i vidite što imate od *teksasa* i što sve možete iskombinirati s njim ove jeseni. Ukoliko vam ne odgovaraju neki dijelovi, napravite od njih malu torbicu ili pak futrolu za telefon.

Sve traperice u trendu

Što se tiče modela traperica, nevjerovatno ali istinito je to da su svi modeli u trendu. Za koji god kroj da se odlučite nećete pogriješiti, jer je ove jeseni moderan *teksas*, bilo da su u pitanju plitke ili dubo-

ke traperice, široke ili uske, sa šarama na sebi ili bez njih – u trendu ste!

Po meni, najljepše se kombinira plavi *teksas* s bijelim ili bež dodacima. Prava jesenska varijanta je široki vuneni džemper i uske traperice uz kaubojске čizme. U toj kombinaciji možete svuda, i na posao, u školu, na piće s društvom ili u šetnju.

Ukoliko se odlučite za *denim* monokromatski stil, znajte da ste pogodili u metu! Estetski će ljepše izgledati ukoliko na sebi imate *teksas*, iste ili makar slične boje, ali nije problem ukoliko se i razlikuje, napose ako ga lijepo iskombinirate s obućom, tašnom, nakitom.

Milijana Nimčević
Foto: pixabay

21

Hladno pivo u Novom Sadu

Povodom obilježavanja tri i pol desetljeća rada i u okviru ovogodišnje turneje »35 za 35«, **Kekin** i ekipa održat će koncert 7. i 8. listopada u Hali 2 Novosad-

skog sajma. Karte za koncert, u iznosu od 1.200 dinara i fan pit u iznosu od 1.700 dinara, se mogu nabaviti putem sajta *Gigstix*.

Izložba »Život«

Izložba fotografija *Život* će biti otvorena od 12. listopada do 12. studenog u Kulturnom centru Novog Sada u okviru programskog luka *Druga? Evropa*, a uz pomoć umjetnika **Slobodana Šušnjevića**. Izložbi bi prethodi niz radionica koje pružaju mogućnost beskućnicima da se izraze kroz samostalnu izložbu fotografija.

Jesenski planinarski maraton na Fruškoj gori

Jesenski planinarski maraton na Fruškoj gori, 8. po redu, bit će održan u subotu, 15. listopada, sa startom u 9.15 sati ispred planinarskog doma *Železničar* na Popovici (gradski autobus broj 74. vozi do starta). U ponudi su tri staze: Mini maraton (4.1 km), Hobi maraton (10 km), Maxi maraton (25 km). Prijava je moguća putem linka: <https://trka.rs/events/281/>.

Inkluzivne radionice i društvene igre

U okviru programskog luka *Druga? Evropa* bit će održan inkluzivni festival kreativnosti i stvaralaštva pod nazivom *Play Day* 15. listopada u Kulturnoj stanici *Egység* u Novom Sadu.

Kroz zabavan i kreativan sadržaj u vidu sporta, društvenih igara, aktivacije, umjetničkih radionica, pripreme hrane, *Play Day* ima za cilj stvoriti atmosferu ravnopravnosti, solidarnosti i humanosti.

Novosadski strip vikend

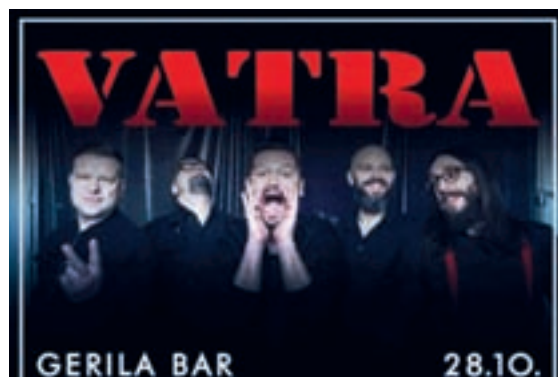
Tradicionalni *Novosadski strip vikend* bit će održan 28. i 29. listopada u obnovljenom prostoru SKCNS Fabrike, u okviru programskog luka *Druga? Evropa*.

Novosadski strip vikend je manifestacija posvećena promociji strip umjetnosti koju već 15 godina organizira SKC Novi Sad. Program obuhvaća burzu stripa, izložbe, predstavljanje domaćih i regionalnih autora i izdavačkih kuća kao i drugih festivala stripa.

Vatra u novosadskoj Gerili

Novosadski klub *Gerila* nastavlja tradiciju kvalitetne i dobre svirke, jer će zagrebačka grupa *Vatra* u tom klubu nastupiti 28. listopada u 21 sat. Kako se navodi, *Vatra* je jedan od najpoznatijih mejnstrim sastava iz Hrvatske, osnovan 1999. godine, a ono po čemu postaju poznati jest miješanje rokenrol žanrova s uplivom modernih zvukova. Ulaznice za koncert se mogu pronaći na *Gigstix* prodajnim mjestima, kao i putem njihove online prodavaonice.

Ukleti dukat

Prije otprilike dvije godine na Youtube nebu osvanuo je glazbeni spot pod naslovom *Kad budeš išao preko* grupe Ukleti Dukat. Priznajem kako isprva ovaj bend nije ostavio neki naročit dojam na mene, iako mi se dopala ideja eksperimentiranja s tamburaškim fazonom. Činilo se kako će čitava priča ostati na tom jednom singlu, međutim, sredinom kolovoza pojavio se *Odavno s drumu* prvi album Dukata. Šokački rock and roll ili psihodelična tamburica, kako ovaj slavonski bend sam opisuje svoj zvuk, više nego odlično sumira o čemu se ovdje radi. Album ima konceptijski okvir i govori o jednom živopisnom danu na selu, koji počinje kolinjem i završava se svatovima, 10 pjesama na albumu su podijeljena na dva dijela, odnosno na dan i noć.

Ukleti Dukat su zvukom i temom daleko od njihovih kolega sa suvremene rock scene, ali isto tako, oni nisu tamburaški sastav. Ukleti Dukat okupira neku zonu između, zonu koja je zjapila nenastanjena godinama, što je začuđujuće s obzirom na to koliko je kvalitetnih bendova i tamburaša došlo iz Vojvodine ili Slavonije, izuzimajući grupu Zbogom Brus Li. Obavezno poslušajte ovaj bend!

I. Benčik

GLAZBA

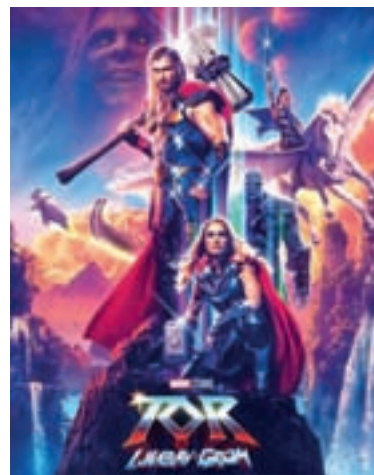
Thor: Ljubav i grom

Stigao je jedan od iščekivanijih superherojskih filmova *Thor: Ljubav i grom* čiji je redatelj **Taika Waititi**. Thor je sada u posebnoj avanturi – u potrazi za unutarnjim mirom. Ali to prekida galaktički ubojica, poznat kao Gorr, koji traži istrebljenje bogova. Da bi se izborio s prijetnjom, Thor traži pomoć Kralja Valkyrie, Korga i bivše djevojke Jane Foster, koja neobjašnjivo rukuje magičnim čekićem Mjolnir. Zajedno se upuštaju u avanturu kako bi zaustavili Gorra prije nego li bude prekasno.

Glavnom glumcu **Chrisu Hemsworthu** priključila se **Natalie Portman** kao doktorica Foster. S druge strane, u Marvel univerzum je kao negativac ušao **Christian Bale** koji je krajnje neprepoznatljiv nastupio kao Gorr »kasapin bogova«. Sve u svemu, u pitanju je još jedna zabavna avantura u Marvelovoj ogromnoj franšizi sa sjajnom glumačkom ekipom. Ipak, ljubitelji *Tora*, koji su pogledali sva četiri dijela, kažu kako bi ovaj dio mogao biti bolji.

K. Ivković Ivandekić

FILM

Varvarin u Evropi

Bojan Savić Ostojić se nakon niza prevoditeljskih poduhvata pozabavio pisanjem i u svom romanu donosi priču inspiriranu vlastitim iskustvom poslovnog boravka u inozemstvu, koje, čini se, brdoviti Balkan i dalje sagledava kao marginalni, beznačajni teritorij. Varvarin odlazi u Švicarsku, pri čemu jezik slabo poznaje a uvjeti pandemije dodatno otežavaju njegov ulazak i boravak tamo. Pokušaj da, makar privremeno, pronađe svoje mjesto u strukturiranom, educiranom ali ipak hladnom i veoma distanciranom društvu teži je nego što je junak, a ujedno i autor, pretpostavio. Kroz niz situacija kroz koje prolazi stranac, u periodu kratkog, dobrovoljnog boravka van svoje zemlje, autor želi prenijeti svoje shvatanje suvremenog društva, u kome vidi nedostatak ljudskosti i empatije. Njegovo podrijetlo drugi definiraju kao barbarsko (varvarsko), sugerirajući blagu ksenofobiju Zapadne Europe.

Savić Ostojić je u ovom tekstu koristio svoje memoare i dnevničke zapise, pune blagog humora i britkih opažaja, te ih vrhunski uobličio u književni rukopis vrijedan pažnje.

A. I. Darabašić

KNJIGA

